

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(Häfte årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

Stockholm 1916, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

N:r 5
Maj

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Redaktion:
ANNA LINDHAGEN.
JULIA STRÖM-OLSSON.

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 24436,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1916

Rättskänslans framsteg.

Av Marika Stjernstedt.

Föredrag i Folkets Hus, 10 april 1916.

Tidningen Stormklockan anordnade förra sommaren en enquete — en rundfråga — till ett visst antal personer här i landet, för att utröna varest deras sympatier i världskriget lågo, och de 21 svaren ha sedermera givits i broschyrform.

Studerar man nu dessa 21 svar skall man finna, att Tyskland på sin lott fått en enda röst. Sex svarande förklara att de, av ett eller annat skäl, inte kunna taga parti för eller emot den ena eller andra maktgruppen, eller så undvika de frågan. Sedan ha vi sju stycken, som hålla med ententen (västmakterna) och

Lee Hankey: EN LEKTION I STRUMPSTICKNING.

sju, som alldeles särskilt och direkt uttrycka sin sympati för Belgien. Men också av de sex nyssnämnda, som inte taga politiskt parti, säger t. ex. Ellen Key, att Belgien dock har hennes hela sympati — och bland de sju ententevännerna tala flertalet likaså om Belgien. Kort sagt, man får av enquetes helhet det omisskännliga intrycket, att Belgiens fruktansvärda öde föresvävat det avgjorda flertalet av dem, som tillfrågats.

Varpå kan nu detta bero?

Belgien hör inte till våra nära grannländer eller eljest till de länder vi före

kriget kände särskilt väl. Dess öde berörde ingalunda något av våra egna mest vitala intressen. Men likväl vänder sig faktiskt tusen sinom tusen hjärtan och tankar dit, när en fientlig övermakt, mot tro och loven, där bröt in. Stormklockans enquête — hur få personer denna än drog in i omröstningen — torde helt visst ge ett rätt typiskt utslag av stämningen i vårt land, sådan man kan ha skäl anse den vara mest allmän, mest populär. Jag har hört även eljes rena tyskvänner yttra sitt beklagande och sitt fördömande av vad som där skedde. Det var Belgiens öde, som väckte många sovande, som kom människor, vilka aldrig reflekterat över allt ont som begås, att för första gång rysande spörja sig vad det var för värld de egentligen levde i... En arbetarhustru i Göteborg skickade mig förra vintern i ett brev två 1 kr.-sedlar till insamlingen för belgierna, och hon skrev till mig: "Jag kan inte sova om nätterna, fru Stjernstedt, för jag bara tänker på alla oskyldiga som lida och den förskräckliga orätt som skett".

Och där ha vi, helt rättfram uttryckt, svaret på min fråga varför just Belgiens historia i världskriget så livligt upprört ett flertal:

Det var därför att där skedde orätt. Det var därför att den för varje hederlig människa naturliga fordran på rättssäkerhet där blev kränkt. Nej, det var inte våra intressen, som berördes, det var inte någon oss närstående, som bröts ner. Det gällde bara ett främmande land, vars undergång ingen direkt risk innebar för oss. Men vi tog o parti för det, emedan vi kände, att det var riktigt att göra så, emedan vi skulle blygts att göra annat, emedan vårt hjärtat talade. Vi höllo med Belgien, kort och gott, av känsluskäl.

Men när jag säger känsluskäl, sker detta ingalunda i någon förringande mening — tvärtom. Ty det är känslan inom oss som för oss utpekar det värdefulla, det är känslan som så att säga utgör vår enda pålitliga mätare för de djupa värdena i tillvaron. Lätt sak är det, att småklokt väga för eller emot i varje fall och söka uppnå en likväl alltid relativ jämvikt. Men det fordras ett rikt och rent inre liv för att känslan skall kunna nå fram till gehör — och den människa må vi akta högt, som har friskhet nog i sitt sinne, att verkligen kunna taga parti, därvid lydande — ej stundens impuls eller stämning, det menar jag långtifrån! — men väl

hjärtats djupa allvarliga stämma, alla tidens skönaste sång. Ty indignation och entusiasm ha fört världen mer framåt än alla förnuftiga utläggningar och spekulationer.

Det är just i denna rättskänsla, vilken okuvligt drev så många att bittert harmas över Belgiens lott, som vi, enligt min mening, ha att söka den viktigaste, den bärande punkten för det framtida fredsarbetet. Ingen lag i världen kan tvinga jordens folk till endräkt, om inte deras eget samvete accepterat den lagen. Det är samvetena, som skola beröras först och lagarna, som sedan växa fram ur en stigande inre fordran inom samhällena. Så har det alltid varit. Inté så mycket fruktan att riskera fängelse är det, som numera avhåller det stora flertalet av oss från att gripa efter grannens portmonnä — utan det är den för oss naturliga känslan att så bör man inte göra. Ja, t. o. m. den som bara händelsevis hittar en portmonnä på gatan och söker få reda på ägaren i stället för att fortjust stoppa pengarna på sig, tycka vi handlar riktigt. Så utvecklade är nämligen vår äganderättskänsla individer emellan, och vi gilla att den, som bryter däremot, blir straffad. Ännu hårdare döma vi den, som för att komma åt grannens portmonnä eller plånbok först slår ihjäl honom. Vi finna dylikt vederstyggligt i ett samhälle, som är — och måste vara — baserat på ömsesidiga hänsyn.

Men är det då inte naturligt, att den uppfattningen sträckes också till världssamhället, där staterna, nationerna, var för sig representera individer och där ordningen också bör och måste vara byggd på ömsesidig hänsyn?

Jag tror de flesta hederliga människor finna det självfallet att svara: jo visst, när frågan ställes så här naivt och enkelt.

Att vi ställa den, att allt fler och fler ställa den, till sig själva och till andra, att den blivit av så utomordentlig aktualitet — det ha vi, kan man nästan säga, världskriget att tacka för. Krigets vedervärdighet har kulminerat inför våra ögon i sådana exempel på olycka som Belgiens. Och efter Belgiens krossande har följt ännu en självständig liten stats, Serbiens — för att inte tala om Armenien, visserligen intet fristående rike, men likväl en nation, värd att leva så väl som varje annan.

Ett ögonblick vill jag uppehålla mig vid de tre tragiska namn jag här nämnt.

Belgien och Serbien, två obestriddligt uppåtstående stater i vårt Europa ligga nu krossade under fiendens hæl — och det diskuteras verkligen, inom deras besegrades läger, huruvida de utan vapenmakt skulle få lov till att börja leva sitt eget liv igen!! Deras miljoner innevånare skulle eventuellt alltså aldrig mer få återropa sig på sina egna lagar, sin egen en gång stadgade rättsordning; de skulle eventuellt aldrig mer få se sina egna färger vaja från byggnadernas flaggstänger?! Hur reser sig inte vårt innersta helt naturligt mot en sådan föreställning.

Belgien, ett i förhållande till sin areal utomordentligt rikt land, av hög kultur och av stort allmänt välstånd, var ju i sanning ett fett byte för en lysten erövrare... Vad beträffar Serbien, var detta på 12- och 1300-talen en verklig stormakt bland de slaviska folken och hade bland annat frambragt en självständig och intressant arkitektur, samt en lagstiftning, nästan enastående i medeltidens annaler. Det underkuvades av turkarna på 1400-talet, och dessa lyckades verkligen utplåna så gott som all Serbiens gamla kultur. Från början av 1800-talet börjar det emellertid andas på nytt, och hela det sista seklet karakteriseras av det tappra och fattiga lilla folkets oavbrutna kamp för att gå uppåt igen. Det är emellertid denna Serbiens önskan att äntligen resa sig ur mångsekelgammalt förfall, som den mäktige grannen Österrike ej kunnat se med blida ögon.

Jag nämnde nyss också Armenien. Det skulle föra mig för långt att här ens antyda dess tidigare historia — jag skall nöja mig med att citera vad den tyske professorn Paul Rohrbach yttrade i ett föredrag i Berlin för ett eller ett par år sedan:

"I ryska Kaukasus", säger han, "finns det ca 7 à 8 milj. muselmaner. Om Turkiet nu kunde nå dessa, genom att leda norrut sina egna muhamedanska folkskaror, så kunde en kärna på en 14 à 15 miljoner människor bildas." — Detta skulle, menar herr R. representera ett ansenligt block, avsett att mota det ryska inflytandet i mindre Asien och att i stället gynna det tyska, vilket via Turkiet söker sig ända dit. Nåväl — fortfar hr Rohrbach — helt lugnt: "Armenien genererar oss i utförandet av denna plan. Vi måste alltså kolonisera detta land — och därifrån jaga bort dess innevånare!" (Forts.)

Kvinnorna och det kommunala arbetet.

VII.

Den sista punkten på vårt socialdemokratiska kommunalprogram omfattar de så oerhört viktiga skol- och bildningsfrågorna och dessa finnas sammanförda i punkt 9 under rubriken: *Skolväsen och allmänna bildningsfrågor.*

»Folkskolans utveckling till en kulturfordringarna uppfyllande medborgarskola.

Överbyggnad på folkskolan

dels såsom högre folkskolor fram till realskoleexamen,

dels såsom en folkskolans högre avdelning eller som fortsättningsskolor i syfte att meddela en allmän medborgerlig bildning under anknytning till yrkesskolor.

Vårt hela syfte är att få fram *verkliga bildningsanstalter för de djupa ledens barn*, d. v. s. för bonde- och arbetarbarnen, dessa, som *uteslutande* äro hänvisade till folkskolorna.

Den kamp, som från socialdemokratiskt håll *hittills* förts för en omläggning av hela vårt undervisningsväsen *har varit alldeles för lamt förd.*

Och dock är bildningsspörsmålet det allra viktigaste, enär *alla försök* att genom folket självt höja folkets djupa lager strandar *just på den kolossala okunnigheten*, som ofta förefinnes, och som är ännu vanligare bland kvinnorna än bland männen, och dock erhålles samma undervisning i folkskolan för både gossar och flickor.

Alla de olika slagen av »överbyggnader på folkskolan» skall jag ej yttra mig om. För mig ter sig frågan som om det allra enklaste vore att kräva »Folkskolans utveckling till en kulturfordringarna uppfyllande medborgarskola, som för fram till realskoleexamen».

Med den examen kunde man säga att en *någorlunda tillfredsställande* allmänbildning erhållits. Dessutom skulle, under hela skoltiden, slöjd- och yrkesskolor, *obligatoriska för alla barn*, gå jämtes med bokbildningen.

Men detta vinnes ej så länge *folkskoleväsendet* skall ligga i händerna på *de enskilda kommunerna* och dessa sedan var i sin tur kunna ordna sitt skolväsen, som de för gott finna, ty den marginal, som folkskolestadgan ger, är otroligt bred.

Nu ha vi en del kommuner, särskilt i de större städerna och vid de stora industricentra, som ha alldeles ypperliga folkskolor med överbyggnad och där undervisningen är ypperlig, men vi ha

även kommuner som *ha ett så genomuselt skolväsen att det är både synd och skam åt det.* Särskilt är detta fallet ute på den avlägsset liggande landsbygden, där barnen ha s. k. halvtidsläsning — ja, t. o. m. *ännu mindre* — och där de stackars små skolbarn kunna ha ända till en mil att gå för att komma till skolan.

Så länge våra skolråd äro så sammansatta, som de nu äro, och så länge *prästen är självskriven skolrådsordförande* så kommer ingen bättring att ske.

I Stockholm är det dock annorlunda, ty där ha vi en »folkskoleöverstyrelse», som ju har ledningen om hand.

»Intet understöd åt konkurrerande privata skolor», heter det vidare. Denna reservation är mer än behöflig, då kommununderstödda »samskolor för överklassens barn» ofta inrättas i såväl småstäder som municipalsamhällen.

Låt oss koncentrera oss på att få folkskolorna så goda som möjligt. Låt sedan »överklassen» själv sörja för sina barns undervisning i privatskolorna.

Så som folkskoleväsendet *nu* mångestades är ordnat är det dock *upprörande* för utvecklade och tänkande föräldrar att utan vidare skicka sina barn till dessa *reaktionshårdar.*

»Fri undervisningsmateriel. Effektiv skolläkarevård» är även vårt krav. Nyttan härav behöver ej närmare utredas.

»Genom friplatser och stipendier sätas begåvade barn från de fattigare klasserna i tillfälle att tillgodogöra sig den högre undervisningen och universitetsbildningen.» Detta vårt krav kan ju ej i någon vidare stor utsträckning realiseras, men i den mån vi kunna böra vi se till, att *de verkliga begåvningarna* må sättas i tillfälle att få utbildning.

»Upprättandet av opartiskt förvaltade kommunal- och länsbibliotek med läs-, skriv- och samlingslokaler. Understöd åt föreläsningens verksamhet. Anslag till undervisning i huslig ekonomi. Landskommuner och landstingen lämna effektivt och opartiskt understöd åt folkhögskolorna, som utvecklas till allmänt medborgerliga bildningsanstalter.»

Vårt krav på upprättande av *opartiskt* förvaltade kommunal- och länsbibliotek är *ytterst* viktigt. Här borde sannerligen mycket mera vakenhet ha visats från vårt håll. En mängd *rent reaktionära* krafter *spjärna av all makt emot* att folkets barn *må erhålla* sund och riklig

andlig föda (liksom man missunnar dem lekamlig föda i tillräcklig mängd). Vi åter måste i *vårt eget intresse* med skärpa fordra sund både *andlig* och *lekamlig* föda. Om arbetarna mera än hittills slagit vakt kring det kommunala arbetet och *alldeles speciellt kring bildningskraven* vi ha på *vårt program* hade oerhört mycket kunnat åstadkommas.

Nu ha ofta, *mycket ofta* t. o. m. rena rama *fiender* till allt vad folkupplysning heter fått ha hand om våra kommunala bildningsanstalter — och resultatet har blivit därefter.

Vårt krav på föreläsningens verksamhets understödande är *likaledes av största vikt.* Men även här ha ej arbetets män och kvinnor *velat förstå* bildningsarbetets oerhörda betydelse för *dem själva.*

Hur mången gång har jag ej just *ute i bygderna påpekat det rent brottsliga* uti att utlämna föreläsningföreningarna åt präster och några andra reaktionärer inom socknen och därigenom *frivilligt* beröva arbetarna ett av de yppersta bildningsmedel de ha till sitt förfogande.

Likaså är huslig ekonomi av största betydelse för kvinnorna. Därför böra vi särskilt slå vakt kring skolköken och husmoderskolor i samband med dessa.

Vad anslagen till folkhögskolorna angå så är det av stor betydelse, att *folkhögskolorna* understödjas, men det är *minst lika viktigt* att tillika se till att icke dessa folkhögskolor bli »reaktionära centralhårdar», högerns plantskolor, såsom nu vid flera tillfällen varit fallet. Folkhögskolorna *kunna uträtta* mycket gott — men de kunna även åstadkomma mycket ont då de ställas direkt i reaktionens tjänst. Därför bör vid anslagens beviljande *det kravet ställas* på dem, att undervisningen bedrivs opartiskt *från ömse håll.*

T. o. m. denna punkt på vårt kommunalprogram är detsamma i de för oss viktigaste spörsmålen belyst. Hela meningen med denna enkla utredning är, att få *våra* kvinnor att börja reflektera över kommunalpolitikens oerhörda betydelse för »vårt dagliga liv», få dem att vakna så att de börja *tänka över* vad vårt kommunalprogram innebär och så — när *tänkarna hunnit* mogna i deras hjärnor — vi få se resultatet genom *ett energiskt deltagande* i våra landstings- och stadsfullmäktigeval.

Om våra kvinnor förstodo att bevaka

På fabriken.

Det var frukostrast på fabriken och maskinernas buller hade tystnat. De flickor, som bodde så långt bort att de inte kunde springa hem och äta frukost, höllo just på att äta sina smörgåsar och dricka kaffet, som var medfört i buteljer, vilka värmts på värmeledningen. Somliga av dem klippte på sina plagg under det de äto, ty det gäller att ta vara på minuterna om man skall kunna tjäna så man klarar sig i dessa bistra tider. "Morgonbris" hade kommit och en av flickorna läste Olov Brunos stämmingsbit "Inferno" och hon påstod att det var överdrivet. Det blev resonemang och jag tror att en del missförstodo såväl det lästa som meningen med att skriva i tidningar om fabriksflickor. Någon yttrade, att om tjänsteflickor ha det aldrig så dåligt, så skriver man aldrig om dem. Det gör man nog, men meningen med att skriva om fabriksflickor är nog att påvisa hur de ha det och även att väcka deras intresse för att förbättra sin ställning och säkert är att för dem ginge det lättare att göra något för att få det bättre än för tjänsteflickorna, om de bara vore eniga. Det är ej meningen att häna dem för att de ha det dåligt. Bruno hade skrivit att flickorna springa framåt gatan i snösörjan med trasiga sulor och det händer ju ofta. Även stod det, att om någon frågade dem vart de skulle gå svarade de med en snyftning i rösten: "Till fabriken". Detta ansågs som en stor överdrift, men det kanske inte var så överdrivet i alla fall. Det finns bland fabriksflickorna många, som kanske inte äro så friska. Det finns även andra, som ha barn. Dessa, som kommit i olycka, om de äro nog lyckliga att de få bo hos föräldrarna eller någon anhörig, som under dagarna tar hand om barnet, ha många gånger fått offra nattens sömn för den lille, som kanske varit sjuk, och så när morgonen kommit ha de måst lämna sitt barn i andras händer och gett sig i väg till fabriken. Det är nog inte med någon glädjestrålade min som dessa svara om man frågar dem vart de skola gå. Det finns även andra, som vänta sina barn, och för dem är det allt annat än lämpligt att tillbringa sin tid på fabriken. De kanske varit illamående och inte kunnat sova på natten och det är nog ej heller med någon glädje dessa svara om man frågar dem och de tänka på att de åter ha framför sig en hel dags enformigt arbete och maskinslammer. Nu kanske jag får den invändningen angående båda dessa parter, att det är

sin rätt lika väl som högern förmår *sina* kvinnor att ställa sig i reaktionens tjänst, så skulle vi, trots den skamlösa 40-gradiga fyrskalan, dock kunna uträtta ej så ringa ting på det kommunalpolitiska området.

Vakna därför, Ni arbetets kvinnor! *Tänken själva* och, när Ni *tänkt* nog, så träd in i våra led och kämpa för att framskapa ett lyckligare samhälle åt Er och Edra barn!

Kata Dalström.

deras eget fel att de ha det som de ha, men jag tror nog att det är bäst för oss allesammans att låta bli att döma därvidlag. Jag tycker att det är riktigt hjältomodiga kvinnor dessa, som då de fått barn genom ihärdigt arbete försörja dem. Inte veta vi vad de lida, kanske både av sorg över att stå ensamma med sina små och av umbäranden och överansträngning för att få den knappa inkomsten att räcka till. Det är allas vår plikt att göra något för att hjälpa dem.

Någon påstod att det är vårt eget fel om vi försova oss om morgnarna och inte hinna dricka kaffe. På en del fabriker börjar arbetet $\frac{1}{2}7$ och då måste man ju stiga upp $\frac{1}{2}6$. Ja, det finns även de som ha lång väg att gå och dessa äro nog tvungna att stiga upp kl. 5. Antag nu att en flicka, som sluppit lös från arbetet kl. 7 på kvällen, skulle få komma ut på något möte eller ha något litet nöje. Det finns väl inga unga människor, som kunna nöja sig med att bara arbeta och sova; någon gång måste man ha någon förströelse. Första timmen efter arbetets slut blir nog inte så mycket utträttat, ty nog blir man trött det är då säkert. De som bo ensamma måste sedan ordna med maten både för kvällen och för följande dag, ty middagsrasten är allt för knapp för att hinna laga någon mat. Klockan blir nog 9 innan man hinner att gå ut och de timmar man har ledigt svinna så snart. Klockan blir kanske 12 innan man kommer in och $\frac{1}{2}1$ innan man kommer i säng. Skall man då upp 5 eller $\frac{1}{2}6$, så undrar jag just om det precis är vårt eget fel om vi försova oss. Läkarvetenskapen förklarar ju att en kvinna behöver 8 timmars sömn.

Vad som stod om den hårda smörgäsen blev även diskuterat och det är då säkert att till några läckerheter räcker inte vår avlöning. En flicka var nöjd fastän hon inte hade smör på brödet, emedan det var i slutet av likviden, men till henne och er alla andra skulle jag vilja säga: Då en hel del människor leva i överflöd är det alldeles onödigt att inte vi ha smör på brödet och då dessa andra gå klädda i dyrbara kläder är det onödigt att vi, som arbeta varje dag för att samla rikedomar åt dem, gå dåligt klädda och med trasiga skosulor.

"De, som ha fått en bättre lott", sades. Vem ha de fått den lotten av? De som i dessa tider äro de hänsynslösaste jobbarna, de som dyrka upp livsmedlen så att vi få betala dubbelt, de som lyckas pressa ned arbetslönerna för dem, som arbeta till överansträngning för att inte frysa och svälta ihjäl, dessa bli rika och kunna frossa så mycket de behaga. Ingen kan väl tycka att detta är rätt, men vad som vore rätt vore väl, att även vi gjorde något för att förbättra vår ställning och detta kunde vi göra om vi blott voro eniga. Om det på en del fabriker är tämligen bra, så att en kvinna, som bara har sig själv att försörja, något så när reder sig, så finns det andra där det är riktigt uselt och jag tror nog inte att det skadade på något ställe om vi hade litet mera betalt och litet kortare arbetstid. Vi skulle då få både tid och råd att utveckla såväl våra själiska som kroppsliga egenskaper. Vi kvinnor ha en stor uppgift i livet. Det är vi som skola vara fostrarinnor för framtidens släkte. Varje ung kvinna drömmer väl om att en

gång få ett eget hem och får hon det är det ej nog om hon kan arbeta aldrig så fort i det yrke hon haft förut, det fordras något mera. För att det skall bli någon trevnad i hemmet behöver hon lära sig en hel del, bland annat att sköta ekonomin förståndigt och att kunna laga maten så att den blir så smaklig som möjligt. Varje kvinna, som får barn, behöver även kunna både hälsolära och en del annat för att kunna sköta barnen. Många barn dö nog i sina späda år och många människor få dragas med en sjuklig kropp hela sitt liv på grund av oförstånd från mödrarnas sida. Även bör en moder vara insatt i vad som rör sig i tiden och kunna ge sina barn goda lärdomar med sig genom livet.

Vi ha under nuvarande förhållanden så liten tid att ägna oss åt något annat än arbetet och, som sagt, någon tid till förströelse måste man ha. Hade vi bättre förtjänst skulle även vi kunna söka oss mera bildande nöjen än som nu är fallet. Många gånger kanske det är någon fin konsert eller något fint stycke spelas på teatern och vi längta att få gå dit, men oftast får man höra: "Jag har inte råd". Trots att vi gno det mesta vi orka hela vår tid ha vi inte råd, då däremot de som inte göra något ha råd till allt möjligt. Jag vet att det på fabrikena finns många religiösa, som anse sådana nöjen onödiga, ja, rent av syndiga och som tycka att vi böra försaka, men till dem skulle jag vilja säga: Om ni studera livet skola ni få se hur den knappa inkomsten många gånger störta flickorna i fördärvet. Inte tycker ni väl att detta är bra. Bättre än att försöka rädda fallna är väl att vara med om att förbättra kvinnornas ställning, så att de inte falla. Bättre än att ge allmosor åt fattiga mödrar och deras barn är väl att försöka att skaffa dem rättvisa, så att de tjäna så de kunna klara sig själva. De skulle nog själva känna sig mera tillfreds då. Det är inte rätt att predika försakelse för arbetareklassen, då andra leva i överflöd.

Mycket skulle vara att säga i denna sak, men det får vara nog för denna gång. Säkert är att funnes det förståelse, vilja och enighet bland kvinnorna så skulle vi kunna förbättra vår ställning betydligt. Det kanske inte vore så dumt om vi toge och resonerade om den saken på våra arbetsplatser landet runt. Vi se vad männen vunnit genom organisationen och det finns även möjligheter att vinna lika mycket för oss. Det skulle vara intressant om någon mer ville låta sina tankar i denna sak bli synliga i Morgonbris.

Fabriksarbeterska.

Omvärdering.

Den något bekanta kanonfirman Krupp i Essen har i stor utsträckning nu under kriget haft användning för kvinnlig arbetskraft. Men i trots av att dessa kvinnor i många avdelningar rosats för större händighet och raskhet än männen, betalas de dock icke högre lön än 2.50—2.80 mark mot männens 4—4.50 mark.

Blev firmans netto år 1914 47.4 millioner mark, så bör det väl bli ännu bättre härefter — om Tysklands gud vill det och kriget varar.

Anna Sterky 60 år.

Den 18 april ingick Anna Sterky i sitt 61 år.

Kännedomen därom kom nog som en överraskning för de flesta av hennes vänner och kamrater. I vårt arbete går tiden fort och hållplatserna för minnet stannar sällan vid personliga data, utom vid år för märkliga händelser inom vår rörelse. Och för Anna Sterky är heller ingenting så främmande som just att i arbetet komma ihåg sig själv.

Hon har alltid varit upptagen av arbete och hennes varma ljusa tro på solidariteten och samhörigheten i arbetarrörelsen har förlänat henne den livssyn, att vi alla äro länkar i kedjan, som omsluter våra idéer.

Men icke förty måste vi denna dag stanna något inför Anna Sterky. Vi måste se litet tillbaka, ty minnena pressa på. Och vi minnas henne som talarinnan på de stora mötena, för sömmerskor ena gången och tjänarinnor den andra. Det var i början på 1900-talet. Man gick hellre och hörde Anna Sterky en kväll i Folkets hus än man gick på en festtillställning, fastän

ANNA STERKY.

de åren icke voro över utan många hade danslystnaden kvar.

Men icke endast inför talarinnan stannar man utan tanken löper vidare till organisatören och ledaren. Och platsen som ledare för vår soc.-dem. kvinnorörelsen under många år har hon obestriddligen intagit.

Anna Sterky hör icke till de senti-

mentala, men icke heller till de bullrande.

Hon är för stark för att behöva vara någöndera och hennes klara sinne för realiteter ger henne styrka till att oförskräckt våga sig gripa an med de verk, som hon anser nödvändiga. Startandet av Morgonbris var ett utslag av detta hennes sinne. Då röster höjdes för någon form av samarbete mellan de soc.-dem. kvinnliga organisationerna ute i landet tog Anna Sterky sig tid att tänka på saken.

Hon tar sig ofta en grundlig fundare, men när hon blivit klar med sig själv så är hon också beredd att möta svårigheterna.

Detta ha nog kvinnorna fått erfara, som arbetat samman med henne inom den sammanslutning för de soc.-dem. kvinnorna som bildades 1907 och vars fortsättning nuvarande centralstyrelsen är.

Anna Sterky står ännu mitt ibland oss och hon står där icke som åldringen vi skola vörda utan som kamraten och kämpen full av arbetslust, risande och rosande och mottagande detsamma, väl vetande att livet är en kamp i såväl små som stora strider, men med socialismens mål för ögonen är för henne kampen det, som ger livet dess värde.

Gina Krog,

en av den norska kvinnosakens banbryterskor och förkämpe är död. Griftetalet över henne präglades av en starkt personlig känsla och blev ett anförande om hennes livsverk.

Det levande moment, som hos henne var starkast var, framhöll talaren, känslan för livets rätt, den brinnande önskan att alla bundna goda krafter skulle få vara med var den heliga eld, som besjälade hennes verk. Vilken insats har icke denna kvinna gjort både för kvinnorna själva och för hela landet, ne tillförsel av ande och kraft, som är av bestående värde för vårt samhälle. Hennes starka personlighet blir ett manande minne, som vi äro förpliktade att i helig vördnad hålla klart och rent.

Efter talet utförde fru Bergliot Ibsen sång från orgelläktaren, och därefter nedlades på kistan ett 60-tal stora kransar, varibland en från den svenska landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt genom dess utsände representant, fru Ellen Hagen. Kransen var av hyacinter och violer och hade följande inskrift: Sörjande vid din grav stå svenska kvinnor, med tack för vad du gav. I de ord med vilka hon nedlade kransen framhöll fru Hagen att Gina Krog fått uppleva att folk förstod henne. Det var en heder för hennes land och en sällsynt lycka för henne själv. Efter kransnedläggandet fördes kistan i procession till krematoriet, där stoftet vigdes åt förgängelsen under tonerna av Åses död. Den stora blomstergården, i vilken snart sagt alla delar av Norge hade del, fördes senare på da-

Kvinnodagen 1916.

I Stockholm firades Internationella socialdemokratiska kvinnodagen med föredrag av författarinnan Marika Stjernstedt, red. Björkman från U. S. A., som vistas i Sverige med anledning av Fordkonferensen, uppläsning av Hilma Henningson, samt sång av Otti Pegel. Festen, som samlat fullt hus, blev synnerligen stämningsfull och lyckad.

Karlstad.

Kvinnodagen firades i Karlstad med offentligt möte söndagen den 9 april, med föredrag av fru Alma Norsell, deklamation av fröken Alma Svensson och fiolmusik av herr Gerhard Gustafsson.

Luleå.

Luleå kvinnoklubb hade anordnat ett fredsmöte månd. den 3:dje april med

gen till Camilla Collets staty i slottsparken, vid vars fot den nedlades.

Statsminister Gunnar Knudsen och stiftsamtmand Blehr fungerade under hela akten med florbekant standar som prestaver vid den blomsterprydda kistan, kring vilken kvinnliga studenter bildat hedersvakt, och i begravningsföljet märktes ett flertal representanter för regering och storting, högsta domstolen, magistraten och stadsfullmäktige samt talrika ämbetsmannakärer.

föredrag av fru Elin Bohlin över ämnet: Kvinnan, freden och framtiden. Vidare förekom musik och deklamation samt kaffeservering. Den av C. S. föreslagna resolutionen antogs enhälligt. Mötet var besökt av omkring 60 kvinnor.

Malmö.

Tal av Kata Dahlström, uppläsning av Elma Danielsson.
Stor tillslutning.

Oxelösund.

Oxelösunds kvinnoklubb avhöll möte den 8 april. Föredrag hölls av Signe Svensson-Wessman och resolutionen antogs. Beslöt även uttala en protest mot häktningarna av Hedén, Höglund och Oljelund.

Ronneby.

Soc.-dem. kvinnodagen högtidlighölls den 12 april. Föredrag: Kriget och kvinnornas medborgarrätt hölls av fru Betty Andersson, varpå resolutionen antogs. Fru A. Tonning talade om de danska kvinnornas rösträttsseger. Dessutom förekom sång och uppläsning. Ett bra möte, präglat av djupaste allvar.

Mötet beslöt även uttala sin protest mot häktningen av de kamrater, som verkat för fred åt våra hem.

VASSITJOCKO.

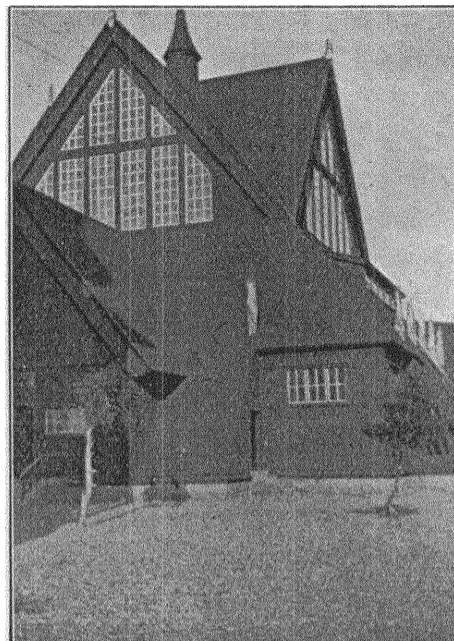
Två solrosor.

Av Ormen Långe.

*Det såddes ett frö uti mager jord
Bak väggen, som vetter åt nord.*

*Sorgsen och mager och blek om kinden,
Rysande, frysande svårt i vinden,
Vändande ögat mot nordens pol —
Aldrig, ack aldrig en nypa sol!
Långtande står jag och arm och dyster.*

*Oduglig planta! En bläng, en snäsa.
Ryckning på axeln och skam och nesa
Eller ett hånskratt i bästa fall. — — —
Nordvinden viner så vass och kall. —
Där, runt om hörnet, jag har en syster.*

KIRUNA KYRKA.

Ögonblicksbilder från en Lapplandsresa.

Det var en gång, det var den sommaren då den stora solförmörkelsen inträffade, som jag reste till Lappland. Jag hade kameran med. Red. för denna tidning har sett några av de bilder jag knäppte. Red. vill nu visa dem för läsarna av Morgonbris och det får red. så gärna. Men det värsta av allt är, att red. har bestämt att jag skall skriva text till bilderna. Nå ja! Jag får väl tota till efter förmåga och om det ej blir så konstnärligt må det ju ursäktas "den vid pennan ovane".

* * *

På resan till Lappland bör man allaredan vid genomfarten av östra Jämtland göra kameran klar för exponering, ty södra Norrland har många vackra sevärdheter. Det kan helt naturligt ej gå för sig att medtaga alla bilderna från en så lång färd, utan vi få nöja oss med några få. Vi få nu lämna såväl Ragunda, Bispgården som Indalsälvens "döda fall" och först presentera en bild av Ångermanälven, sedd från Forsmobron. Bron ligger mera än 50 meter över älven.

Nu bär det av genom de stora skogarna. Då och då bryter det av och vi passera en dalgång och en norrlandsälv. Jag tänker på de dyra klichéerna, men jag har lust att medtaga en bild strax ovanför Vindelälven och det är Degerfors kyrka. Ett ödsligt intryck gör norra Västerbotten med sina ändlösa och tröstlösa myrmarker, som äro beväxta med små martallar. På kvällen komma vi till Boden. Vi titta efter kullarna, som utgöra Bodenfastningen, köpa en "Norrskensflamma" i kiosken och så bär det ånyo i väg mot norr. Sedan vi snart lämnat kulturbygden, färdas vi genom allt ödsligare och kargare ödemarker, passera Polcirkeln och komma i den arla morgonstunden till Gellivare. Bild av "Dundret" skall jag skona er från. Sedan den 56 km. långa järnvägen till Porjus blev färdig är det nu 4 järnvägar, som stöta till där. En går till MalMBERGET och en till Koskullskulle. Vi ha ej tid att dröja vid dessa platser, huru lockande det än är, utan vi taga nu snälltåg förbi Kalixfors och komma till Kiruna. Här få vi fast mark under fötterna och ett välbehövligt avbrott från ödemärk och martallbeväxta myrterränger.

Här råder liv och rörelse. De elektriska spårvagnarna forsla arbetarna till malmbrytning och malmlastning. Vi få komma ihåg, att Kiruna på några få år vuxit till ett samhälle på inemot 9 tusen själar.

Jag vet ej huru red. kommer att göra om jag skulle söka få med en bild av Kiruna kyrka. På taket se vi de av Christian Eriksson snidade allegoriska träskulpturerna.

Kiruna (Fjällripan) kunde behöva många ord och bilder, men vi säga farväl och fortsätta, ty vi ha ännu inemot 14 mil till Riksgränsen. Tåget rullar utmed Luossajärvis strand (ordet järvi är finska och har samma betydelse som det lappska jaure = sjö) och vi ha nu på den ena sidan om oss Kiiruna-vaara och på den andra Loussavaara (vaara = berg). Vi kunna säga att det var skada att tiden ej tillät oss taga en tur upp på Luossavaara och se på den vackra utsikten över Rautasdalen, samt åt andra sidan Tornedalen och det knappt ett par mil avlägsna Jukkasjärvi med sitt minnesvärda lappkapell. Nu är det för sent, tåget går för full fart och nu bliver det ej något längre uppehåll. Man får ha ögonen fullt öppna om man skall hinna med att se sig omkring. Vid Rensjön ligger ett ganska stort lappläger och på andra sidan sjön se vi en väldig renhjörd. Tåget går. Kaisepaktes branta fjäll liksom hänger över oss och en och annan fjällbäck kastar sitt vita vattenskum i en yr dans utför fjällväggen. Vi komma nu till Abisko. I Abisko råder under den kalla årstiden vida mildare klimat än annorstädes i Lappland. Nuoljafjället motar de kalla nordliga snöstormarna. Det hör till vanligheten, att medan det på förvintern är mera än halvmetersdjupt med snö ända från Riksgränsen till Nuolja är marken grön i Abisko. Vid foten av Nuolja och Abiskojokks strand, ej långt från Torneträsk, ligger Abisko turiststation. Huru frestande det än är måste vi för denna gång lämna ett närmare studium av den vackra Abiskojokks kanjon och reflexionerna över de stora lappvandringarna genom Lappporten (Tjuonavagge), som på en knapp mils avstånd höjer sina halvtannat tusental meter höga fjäll, som bildar den bekanta Lappporten. Abiskos vegetation påminner om Mellansverige och i den breda dalgången utmed

Torne träsk frodas fjällbjörkarna i sin grönska.

Vi passera under Nuoljafjället genom en kilometerlång tunnel och nå Björklidens station. Själva namnet beskriver här omgivningen. Men när vi kommit förbi Kopparåsen och närma oss Vassijaure ha vi kommit mitt in i högfjället. Runt om vart man ser lyser de vitklädda snöfjällen. Först skall jag då presentera konturen av det för lapparna heliga Vassitjokko eller Vassijåre, som det ock kallas. Bilden är tagen under solförmörkelsen.

Och nu några ord om en liten fjälltur. Tidigt en morgon när solen sken stegade vi upp för Vassitjokko, rakt upp från stationen. Efter ett ganska besvärligt klättrande nådde vi toppen.

Men samtidigt vi började nå toppen hade det mulnat och en olidlig tjocka insvepte oss så att vi ej kunde se mera än ett tiotal meter omkring. Det var ej annat än att vänta och se om det skulle ljusna, ty ibland såg det gäckande ut där vi sutto ovan molnen.

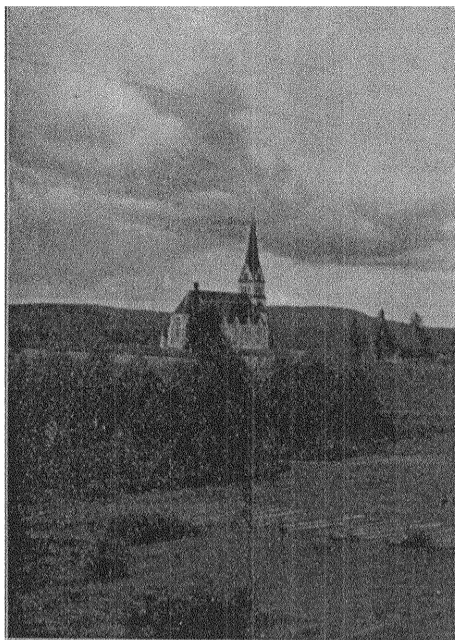
Men det blev ingen ljusning utan ett väldigt yrväder. Efter en ansträngande klättring och krypning kommo vi till stationen igen. Men vi gävo ej tappt utan en annan dag lyckades vi utmärkt.

Bilderna här äro från Vassijökeln. På den ena bilden var det meningen att få en hare, som satt och tittade på oss. Men under tiden jag knäppte upp kameran (jag hade en utdragskamera) hade han nog hunnit till en annan jök. Jag fick nu i stället knäppa av en norrbottning.

* * *

Man känner sig så oändligt liten när man står här uppe i fjällen och ser ut över de väldiga snö- och isbeklädda fjällmassiven. Tanken på Lapplands storlek kan man få om man tänker sig att 65 tusen kvadratkilometer eller 15 % av Sverges areal ligger norr om Polcirkeln. Detta är lika mycket som hela Grekland och mera än dubbelt så stort som hela Belgien. Vi ha socknar i Lappland så stora som Stockholms och Uppsala län sammanlagda.

Vi taga nu vägen förbi Vassijokksstugan till Riksgränsen. Vi få fortsätta resan till Västerhavet över den storslagna Hunddalen en annan gång. Oscar Palmberg.

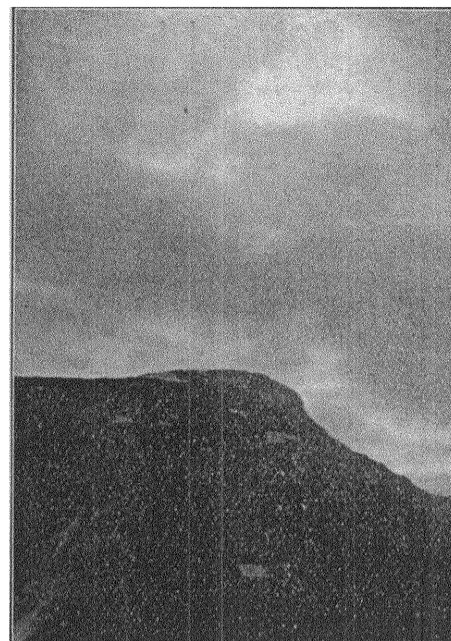

DEGERFORS KYRKA.

*Ståtlig och skön står hon där och myser,
Solglansens värmande stråle lyser
Härligt på svallande guldgullt hår,
Kölden och mörkret ej henne när;
Glänsande är hon och glad och yster.*

* * *

*Innerst i vrån i mitt blomsterhjärta
Känner jag stingande agg och smärta,
Känner att skön även jag kund' vara
Älskad och lycklig och glad om bara
Endast en soldroppe eller två
Kunde sig leta väg till min vrå.*

VASSIÄIRE. "Det heliga fjället."

De evinnerliga mötena.

Laura gick långsamt hemåt. Hon befann sig på särskilt dåligt humör. Hon hade varit ute för att möta Edvard, då han slutat arbetet, och så hade han icke kunnat gå ut med henne. Han skulle på ett möte. Usch, de evinnerliga mötena! Och just i kväll, då hon fått systemen att passa lillen och med lugnt samvete kunde ta sig en ledig stund. Det var sannerligen bedrövligt.

I backen nedanför hyreskasärnen, där Laura bodde, träffade hon en av Edwards vänner, Olof Hansson, som brukade besöka dem om kvällarna och ta sig en rökstund.

— Nä, Laura, sade han skämtsamt, du ser så modstulen ut. Fram med språket! Är det något på sned?

— Ja, det är det! sade Laura, genast på bättre humör. Jag är rasande på Edvard, som naturligtvis skulle springa på möte i kväll igen i stället för att gå en promenad med mig, som jag glatt mig åt. Jag tror dessa evinnerliga möten göra mig tokig en vacker dag, Olof.

— Tokig! Av mötena? Men kära du, det är ju det viktigaste vi kunna ta oss till. Jag är just på väg till ett möte, jag också!

— Ni bara roa er och prata, ni göra icke ett dugg nytta, sade Laura med en knyck på nacken. Jag tror sannerligen ni ha funnit på dessa möten bara för att slippa hemifrån, från hustru och barnskrik om kvällarna.

Olof stod en stund tankfull. Så fattade han ett raskt beslut.

— Hör, Laura, vill du gå en promenad med mig i stället för med Edvard, sade han allvarligt. Jag skall försöka förklara för dig, varför vi gå på möten. Jag tänker att för en gångs skull har fackföreningen lika stor nytta av det, som om jag går på mötet i kväll. Vill du alltså?

— Ja, gärna, sade Laura. Men kom ihåg, att Edvard aldrig säger ett ord om sina bestyr, så du får gå till botten med frågorna. Kom så gå vi då!

I rask marsch satte de iväg uppåt Västra Aker i den ljuvliga aftonsvalkan, medan Olof började tala, ofta avbruten av Lauras frågor, som framställdes i en alltmer intresserad ton.

— Ja, ser du, sade Olof, det är något jag ofta har tänkt på: att Edvard borde ha talat med dig om vårt fackföreningsarbete. Du som själv lever bland arbetarefamiljer, du har ju bäst tillfälle att se, hur orättvist livets goda är fördelt. Tänk dig till exempel, att det födes två små barn till världen, det ena i ett rikt hem, det andra i yttersta fattigdom. För det rika barnet ligger livet ljusst och rosenrött, det har allt vad världen bjuder till sitt förfogande. Svält och umbäranden äro bara tomma ord, under det den andra lilla stackaren kan få gå hela livet igenom undernärld och frysannde och aldrig komma bort från livets skuggsida, där det fötts.

Se dig omkring och betrakta alla de utslitna, trötta kvinnorna, som bo därhemma på gården och som bli gamla långt i förtid. Och männen, som drivas till dryckenskap och rummel av bedrövliga hem och brist på glädje.

Tycker du icke, att det runt om dig är så mycken fattigdom, slit och elände, att det är mer än mödan värt att vara med och ta ett tag för att skapa bättre och lyckligare förhållanden för alla, som ha det svårt och för mera rättvisa i fördelningen av livets goda?

— Jo, det tycker jag nog. Men huru skola vi uppnå bättre förhållanden?

— Genom att sammansluta oss och stå eniga om våra krav, kravet på högre lön, på del i avkastningen, på omsorg om de gamla, barn och sjuka. — Vi sammansluta oss i fackföreningar och bilda en enda stor organisation, som vi alla må stödja och arbeta på att utvidga och stärka. Och till detta behöva vi eder kvinnor också.

— Behöva ni oss?

— Ja, just er. Kom ihåg, att vårt viktigaste kampmedel är strejken. Och vad ha ni kvinnor icke att säga då! Det beror till mycket stor del på er arbetarehustrur, hur en strejk skall gå. Antag att vi fackföreningskamrater ena oss om att gå i strejk för att ernå högre lön. Vi män måste ju stå eniga, men det kräves likaså väl, att man och kvinna stå eniga i en dylik kamp, i kampen för sitt eget och sina barns bästa. Då gäller det att hustrun förstår att det måste kämpas, att det måste hållas ut. Om hustrurna

förstode, att varje vunnen strejk är ett steg närmare det stora mål vi arbeta för, då hade vi kanske vunnit flera strejker.

— Vårt stora mål, säger du?

— Ja, det målet, att inga människor svälta och lida nöd och umbäranden, medan andra simma i överflöd, det stora målet att rättfärdigheten segrar.

— Ja, men vad har Edwards möte i afton med detta att göra?

— Förstår du då icke, Laura, att våra fackföreningar — även om vi icke stå mitt uppe i en strejk — måste vara levande, kraftiga föreningar, som känna att de stå i kontakt med andra starka föreningar, att vi medlemmar må träffas och utbyta tankar; vi måste göra oss underrättade om vad de andra fackföreningarna uträtta; vi måste diskutera de kampmedels användande vi ha i vår makt; vi måste lära känna varandra för att veta, att vi kunna lita på varandra, när det gäller.

— Ja, det förstår jag nog, sade Laura tankfullt. Men det är alltså endast, när ni strejka, ni behöva oss kvinnor.

— Nej, Laura, och just en kvinna som du kunde göra något. Tala med Edvard och få honom att redogöra för sina möten. Och anmäl dig i kvinnoföreningen, i kretsen av dina egna. Och arbeta för att få andra med i den. Du skall icke stå utanför rörelsen. Du skall inte tro, att det är något bara för männen. Du må förstå, att det gäller livsfrågor för både dig och din mor liksom för Edvard. Läs vad du kan komma över, om det vi kämpa för, och är det något som du icke förstår, så fråga bara Edvard och tala med honom. Har du bara fått full förståelse för den rättfärdiga kamp vi föra genom våra organisationer, så vet jag att du kommer att bli den ivrigaste av oss. Du med ditt varma, ärliga hjärtelag, skall stå orubbligt vid Edwards sida, och du skall just bli den kloka, förståelsefulla hustru, som är en välsignelse för sin man och som sprider tro och lit till vår goda sak...

— Tror du det, Olof. Laura såg framför sig med strålände ögon. I dag, när Edvard kommer hem, skall jag tala med honom. Och du, det måste bli roligare för Edvard också att kunna ta sina intressen med hem än att lämna dem utanför dörren.

— Ja, det kan du vara säker på. När jag

Det nya förslaget i barnavårds- lagstiftning.

Härmed redogöres för de viktigaste förändringarna, som föreslås i det av lagberedningen framlagda förslaget.

1) Ådömt eller frivilligt överenskommet bidrag till underhåll av barn skall uttagas ur "avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning". Denna lag kallas "Lag om införsel i avlöning, pension eller livränta".

Enligt nuvarande förhållanden tjänar ju dom rörande barnuppfostringsbidrag icke mycket till, om barnafadern vill undandraga sig, såsom ju tyvärr ofta är fallet. Genom att utmätningsman får rättighet att uttaga av arbetsförtjänst hos arbetsgivare måste däremot oftare än nu bidraget verkligen komma att utfås. Isynnerhet som arbetsgivare kan åläggas svara själv för beloppet, om han ej innehåller det, när han fått meddelande om beslut om införsel. Utmättningsman kan föreskriva att arbetsgivare å bestämmd tid, dock högst en gång i månaden, till utmätningsmannen med posten översänder innehållet belopp.

Tillämpningen av lagen om införsel är naturligtvis ej avsedd att alltid tillämpas, utan endast då det visar sig att den underhållsskyldige ej ordentligt på frivillighetens väg inbetalar ådömt belopp eller då han ej ställer av utmätningsmannen godkänd pant eller borgen.

Lagen om införsel kompletteras av förslaget till lag om förbud för vissa underhållsskyldige att avflytta från riket. Denna lag innefattar att den som är underhållsskyldig för barn under 15 år ej må avflytta ur riket med mindre han hos överexekutor ställer av den godkänd pant eller borgen.

Är fara för handen att underhållsskyldig avflyttar från riket utan att hava ställt säkerhet kan förbud att avflytta meddelas av utmätningsman.

Befrielse från att ställa borgen kan ske om det finnes anledning antaga att underhållsskyldigs avflyttning ej skall lända den underhållsberättigade till men.

Lagarna om införsel och förbud för avflyttning ur riket skola gälla ej blott den, som har underhållsskyldighet för

Louis Sparre: TAVASTLÄNDS FLICKA.

barn utom äktenskapet, utan också för sådana fall, när makarna leva skilda.

2) Särskild lag om barn utom äktenskap införes. Endast frånvaron av en sådan i nuvarande svensk lagstiftning talar sitt tydliga språk hur vi hitintills haft det och i nuvarande stund ännu hava det.

Enligt förslaget har ogift moder i första hand "vårdnaden om barnet och varedes förmyndare". Med glädje kan konstateras att härmed synes fastslaget ogift mors så gott som enda rättighet enligt gammal svensk lag. Men vad som fattats henne, det har varit hjälpen att bevaka barnets och även sitt eget intresse. Och samhället kan man säga har ej enligt nuvarande lag tillräckliga garantier för att förmyndarskapet av modern på rätt sätt utövas.

Till förekommande av dessa båda luckor i den nuvarande lagstiftningen föreslås införandet av barnavårdsmansinstitutionen. "För varje barn utom äktenskap skall förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratages." Denne skall "ofördröjligen vidtaga åtgärder för fastställande av barnets börd och tillförsäkrande av underhåll åt barnet, biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag samt, när skäl därtill är, göra anmälan om förordnande av förmyndare för barnet". Barnavårdsman är även berättigad att anlita polismyndigheten för underhållsskyldigs eferspanande.

För att barnets rätt i tid skall kunna bevakas ingår i lagförslaget att "kvinnorna, som är havande med barn utom äktenskap, bör senast tre månader före den väntade nedkomsten anmäla sitt tillstånd för ledamot i barnavårdsnämnden i den församling där hon vistas eller till annan, som av nämnden erhållit uppdrag att mottaga dylika anmälningar".

Barnavårdsnämnden skall enligt förslaget vara den instans, som utnämner barnavårdsman och över denne utövar tillsyn. Såväl man som kvinna kan härtill utses. Barnavårdsmannens tillsyn räcker till 18 år, men kan dessförinnan upphöra genom nämndens beslut. Underhållsskyldighet skall fastslås tills barnet fyllt 15—18 år.

Förmyndare åter utses av rätten, när modern är olämplig. Naturligtvis kan fadern därtill utses, om han anses lämplig.

En följd av barnavårdsmansinstitutionens införande är att i större samhällen densamma måste fungera som en byrå med där anställda, avlönde personer.

3) Faderns underhållsskyldighet även till modern fastslås för den tid hon av barns börd är förhindrad till förvärvsverksamhet. Under sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten skall fadern med belopp, som fastslås med hänsyn till hans och moderns villkor, bidra till hennes underhåll. Av djup moralisk betydelse och att också moderns rätt blivit ihågkommen äro dessa första bestämmelser till moderskapets skyddande. Av vikt är att tiden för moderns underhåll, särskilt om hon ådrager sig sjukdom genom havandeskapet eller nedkomsten, kan förlängas till fyra månader före och nio månader efter nedkomsten.

4) Talan i målet kan väckas redan före barnets födelse. Därigenom undviks dröjsmål i utredningen. Målet kan emellertid ej före barnets födelse avgöras, men i vissa fall kan skäligt bidrag liksom provisoriskt åläggas innan dom fallit.

Vid rättegångsförfarandet i tvistemål bibehålles rättighet att instämma fadern till rätten å den ort, där lägersmålet skett, emedan detta forum erbjuder avsevärda praktiska företräden angående större lätthet att förebringa vittnesbevisningen.

Utom vad här framdragits finnas även andra detaljer av vikt. Hela lagberedningens betänkande med motiver rekommenderas den till läsning, som vill mera fördjupa sig i frågan.

Här må nu också framhållas vad som felas i det föreliggande förslaget. Det är i första hand att säkerheten för barnet och modern att utfå de medel lagen bestämmer aldrig blir effektiv, så länge ej samhället utlägger summan i förskott. Därom har också motionerats av hrr Lindhagen och Berglund år 1913. Vidare av socialdemokratiska gruppen år 1915 efter skrivelse med begäran härom från vår centralstyrelse. Uttalande hade förut fattats å kvinnornas kongress i dec. 1914. Såsom bekant är sådan förskottsbetalning införd i Danmark tills barnet blivit vuxet och i Norge för tiden närmast före och närmast efter barnets födelse.

snart gifter mig, hoppas jag sannerligen att Astri skall bli min bästa kamrat, svarade Olof med värme. Om du icke har något emot följer jag med hem till dig, så skall jag ge Edvard en ordentlig avbasning för att han icke för länge sedan talat med sin hustru om detta.

(Kvinden.)

Emellertid avfärdar lagberedningen lyckligtvis ej denna fråga genom att förneka dess vikt. Tvärtom säges: "Denna fråga förtjänar helt visst att väl övervägas." Beredningen anser emellertid att den ej kan lösas förrän i samband med frågan om sådan förskottsbetalning även för barn inom äktenskapet, när makarna leva skilda, och hänvisar till fattigvårdslagstiftningskommittén, som lär komma att behandla frågan. För min del har jag alltid framhållit att rätt till förskott bör gälla båda dessa kategorier av barn, såsom i Norge och Danmark, och frågan helst lösas samtidigt. Dock, när detta ej kunde ske, borde dock förskottsutbetalning lugnt kunnat upptagas i föreliggande förslag för tiden omkring födelsen, enär mera sällan andra än de utomäktenskapligt födda och deras mödrar under denna period äro övergivna. Så mycket mer som det väl är i utsikt att ganska snart kan föreligga ett kompletteringsförslag för de inom äktenskap födda. Detta är så mycket viktigare som lagen upptar förbud för kvinnor inom vissa arbetsområden att denna tid arbeta.

Det är således av största vikt för så väl kvinnorna som våra lagstiftare att taga fasta på lagberedningens ord om att frå-

gan förtjänar att övervägas och icke släppa fördran på att förskottet skall utgivas utan att för mottagaren räknas som fattigvård. Vidare måste vi påminna om att frågan om att mödrarna böra få behålla sina barn hos sig icke blir effektivt löst förrän förskottet kan utfås under barnets hela uppväxttid.

Hur barnavårdsmansinstitutionen kommer att verka beror helt och hållet på hur den kommer att utövas. Först sedan detta nu för oss särskilt uppfunna system praktiserats kan man döma om, huruvida vi ej hellre bort försöka med det norska systemet för att bevaka barnens rätt, där "överrigheden" genom den s. k. bidragsfogden tar saken om hand.

Mycket synes bero på de närmare föreskrifter för barnavårdsman, som skola slutligen utarbetas.

Det blir ett synnerligen ömtåligt uppdrag att avgöra när en mor är skickad att hava sitt barn hos sig eller ej eller när förmynderskapet skall frångåas henne. I många fall är det dessutom naturligtvis ej alls lämpligt att barnavårdsman har rättighet att oupphörligt intränga i familjelivet, där t. ex. föräldrarna leva i ett samvetsäk-

tenskap och vårda sig om sina barn eller där barnets vistelse hos en kärleksfull mor är av stadigvarande art. Enligt ordalydelsen i 15 §: "visar sig att behov av barnavårdsman ej längre finnes, må barnavårdsnämnden entlediga barnavårdsmannen utan att förordna ny sådan" — bör undantag för ovan nämnda fall kunna ske. Men härvidlag beror det på hur lagen kommer att tillämpas.

Det kan också vara tvivel underkastat huruvida barnavårdsnämnden, som nu ingått i folkmedvetandet att speciellt omhändertaga sedligt försummade barn, bör bliva den myndighet, som skall handhava hela barnavårdsmansinstitutionen. Men förslaget kan försvaras från den synpunkten, att en helt ny instruktion för barnavårdsnämnden kommer att se dagen med omarbetandet av den nuvarande lagen för sedligt försummade barn. Först när alla barnavårdslagar bliva framlagda i sin helhet kan denna fråga bedömas.

Frågorna om rätt för moder att förbliva okänd, som enligt lagberedningens förslag är upphävd, samt angående utom äktenskapet födda barns arvsrätt efter fäder, varom ej såsom i Norge nu hos oss föreligger förslag, skola behandlas i nästa nummer.

Anna Lindhagen.

Arbetarkvinnornas värnplikt.

Värnplikt är ett ord, som, tillfölje kända orsaker, fått en allt annat än god klang bland arbetarna. Och ändock äro vi väl alla överens därom, att arbetarna ha en värnplikt att fullgöra, en värnplikt av sådan betydelse att varje arbetare borde utan vidare inträda i ledet, känna det som den enklaste skyldighet att göra det. Det är den värnplikt, som består uti att slå orubblig vakt omkring arbetarklassens intressen, skydda dess fri- och rättigheter såsom likavärdiga medborgare, strida för dess rätt att nå levnadsförhållanden, vilka möjliggöra en sant människovärdig tillvaro.

Uti värnplikten — med dess alldagliga betydelse — har det ganska länge se'n börjat höjas röster för att även kvinnorna skola deltaga på ett eller annat sätt efter deras förmåga och ställning i livet. Det gäller icke att i denna artikel söka reda ut den saken — bevara, det ombestyras nog de borgerliga kvinnorna, med högerns damer i spetsen. Vad vi i denna artikel vilja uppehålla oss vid är frågan om den del arbetarkvinnorna kunna och böra ha i den arbetarnas värnplikt, som här ovan omnämns.

Det har bildats heroismens romantik

omkring de kvinnor, som ha sina män ute i fält till »fosterlandets försvar», liksom det strålar sådan romantik i oförtjänt grad kring detta »fosterlandsförsvar» självt. Villigt skall erkännas, att kvinnornas hjältemod vid sådana tillfällen torde vara värt sin honnör — liksom överhuvud allt vad kvinnorna få fullgöra och utstå i ett samhälle, där männen i regel äro herrar på täppan. Men i alla fall vore det säkerligen när som helst på tiden, att bland arbetarskarorna samma omvårdnad ägnades de kvinnor, vars män befinna sig mitt uti den allvarliga striden för arbetareklassens liv och livsmöjligheter.

Om så icke sker, om man icke omger den stridande arbetarklassens kvinnor i allmänhet med hänförelsens gloria — eller åtminstone med all beundran och tacksamhet — så har det väl sina orsaker. Skulle det icke kunna vara en möjlighet att en av orsakerna, och kanske den viktigaste, är den, att arbetarklassens kvinnor ännu icke i allmänhet kommit underfund med betydelsen av sin värnplikt och följaktligen icke heller brytt sig om att söka fullgöra densamma.

Nu kan det svaras mig, att nog få arbetarkvinnorna fullgöra sin värnplikt

under de bittra strider arbetarna utkämpa, strider uti vilka svält, köld och allehanda umbäranden äro skarpt bitande vapen. Väl — det är sanning och en sanning, vars bitterhet skall med vemod erkännas. Men i denna sak finnes dock andra faktorer, viktiga icke minst därför att de dock äro ägnade att, om icke helt förtaga stridens bitterhet, dock i någon mån mildra densamma genom att fästa uppmärksamheten på dess höga syftemål, förbereda, stärka, uppmuntra o. s. s.

Detta är det första momentet uti arbetarkvinnornas värnpliktsövningar. Allt för länge ha arbetarkvinnornas stora flertal stått främmande för frihetskampens verkliga innebörd. Hur ofta händer det icke att arbetarens hustru klagar — och med rätta klagar högt — över de olidliga förhållanden vari hon, och icke minst de små, dagligen få leva. Men icke förty — då striden sedan kommer, den strid som är avsedd och innebär en möjlighet att förbättra dessa förhållanden — då kanske hon klagar ännu högljuddare, kanske söker inverka på mannen till förräderi mot den heliga sak, för vilken han strider. Handen på hjärtat, arbetarkvinnor: Är det inte oftast så?

Största lager av Nyheter

i fina och välgjorda **BARNKLÄDER** i alla storlekar för Gossar o. Flickor.

Fullständig

BARNEKIPERING fr. o. m. Huvudbonader, Underkläder o. Skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A|B, 74 Drottninggatan 74

Detta är bristande samhörighetskänsla, bristande begrepp om värnplikten. Denna brist bottnar uti ofullständig kännedom om förhållandena och därav följande minimalt intresse för de orsaker, som bilda grundvalen för levnadseländet.

Kunskapen om orsaker och verkningar beträffande de förhållanden, som med rätta beklagas, frambringa ett ständigt växande, levande intresse för möjligheterna att bekämpa och övervinna dem. Och alltefter som detta intresse stegrar tränger man vidare in i problemet, in-seende svårigheterna, men även på samma gång den historiska och moraliska nödvändigheten att i mänsklighetens namn undanröja dem. Så vidgas synkretsen; ens eget lilla trånga jag får vika för det stora gemensamma; man stålsättes mot farorna och fasorna, man kommer under fund med sin givna plikt och plats i den heliga striden — och då den så kommer en gång, ja, då har arbetarkvinnan gått igenom den företa kursen i sin värnpliktskola. Då är hon beredd att på sitt sätt deltaga i försvaret av sin klass livsintressen, i stormandet av förtryckarnas bålverk.

När den aktiva värnpliktstjänsten sålunda kommer då vet hon att ett av dess viktigaste moment är, att stödja, uppmuntra och egga de aktivt kämpande. att med hjärtats och förståndets övertygelse intala de stridande mod, förtröstan och förvisning om seger.

Men det viktigaste momentet uti arbetarkvinnornas värnpliktstjänst är dock barnens fostran till verkligt tänkande och kännande arbetare. Det brister dock — medgiv det — härutinnan oändligt mycket. Då man ser tunt, trasigt klädda, frysanter, undernärda arbetarbarn sysselsatta med kortlappar eller annan underhållig förströelse, eller då man hör dem svärande och stojande, så måste man med sorg säga sig att de tydligen icke fått hos sig inplantade de första förutsättningarna, att med kraft kunna möta klasslivets och klassstridernas allvarsdagar, ännu mindre fått den grund lagd, på vilken de skola bygga vidare för att en gång kunna bli arbetarklassens befriare och världens behärskare.

Ingen vill väl heller bestrida att detta verk — ungdomsblickarnas riktande mot det höga målet — dock är kvinnans yppersta. Men för att hon skall kunna fullgöra denna gärning måste hon först själv gå igenom rekrytskolan, själv bli skolad, intresserad och övertygad.

Ravaillac.

Vad de blevo.

Av F. J. Gould.

Översättning från engelskan av Lisa Lille.

Splash!
Ett skrik!

Hon — en tvättgumma — hade fallit ned i ett djupt dike någonstans nära staden Genua i Italien.

Han — en åtta års italiensk pojke — störtade sig i vattnet och lyckades draga upp henne. Hade han varit "riddaren utan fruktan och tadel" kunde han ej ha gjort sin sak bättre.

Pojken blev sjöman och seglade till Syd-Amerika och andra platser. Under sitt sjömansliv rädade han femton andra personer från att drunkna.

Denne italienske hjälte var ej på något sätt hårdhärtad. Som barn hade han gråtit när han sett en sårad liten gräshoppas lidanden. Inte heller tillät han någon att slå ett djur i sin närvaro, och fåglar i en bur var honom en pina.

Ja, han gick längre än så; han ogillade plockandet av blommor eller att på lek avbryta en gren. "Ty", sade den unge italiennaren, "det eviga livets stora gåva finnes hos allt".

Denne italienare var Guiseppe Garibaldi, ledaren för soldaterna i de röda skjortorna i kriget för sitt fäderneslands enande. Italien hade varit ett land, delat i många små-riken, avundsjuka på varandra och sällan samarbetande. Garibaldi kämpade mot österrikare och andra fiender, tills gränserna föll och Italien blev ett, liksom Britannien är ett, Frankrike ett, Förenta staterna ett.

När han blev general och hans bild (med hans vita häst) bar hans namn och rykte ut över världen, hade han samma ömmande hjärta kvar. I Neapel 1860 gjorde han allt vad han kunde för att underlätta de stackars åkärhästarnas svåra liv.

År 1861 bodde han på den klippiga ön Caprera, nära Sardinien. En mörk och regnig natt, när han märkte att ett lamm hade villat bort sig från hjorden på hans lantgård, begav han sig ut bland stenar och buskar och sökte tills han fann det bortkomna djuret, som han sedan bar hem med glädje i hjärtat.

Sålunda utvecklades den modige pojken till en ädel människa, en banbrytare, en fosterlandsvän.

Omkring år 1868, i Belgien, tidigt en vintermorgon, ilade en gosse fram i kölden på de ödsliga gatorna till en kyrka, där han brukade sjunga i koret och vara korgosse, det vill säga, han hade att bära rökelsekaret i

PHOSPHO-ENERGON PILLER
FORORDAS AV LÄKARE
@ Vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet. @
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

vilket den doftande rökelsen brann. Han var nämligen romersk katolik.

En liten gosse sprang fram till honom med ett uttryck av förskräckelse i sina ögon.

— Vill ni vara snäll att komma och hjälpa oss! Min mor är så sjuk. Jag vet inte, vad jag skall göra.

Korgossen, vars namn var Guillaume Charlier, skyndade sig till det förfallna hus, dit gossen förde honom och steg in.

I ett fattigt rum på en fattig bädd, täckt med fattiga trasor, låg en döende kvinna. Över henne lutade sig hennes dotter, en flicka med långt, löst hängande hår. Med sina magra händer knäppta stod hon där och lyssnade till sin moders sista ord.

Korgossen betraktade dem medlidsamt några ögonblick och sprang sedan till kyrkan för att bedja prästen besöka den stackars familjen.

Mer än tjugu år senare hade han ej glömt scenen den där vintermorgonen.

En del människor kunna avhjälpa sorgerna i världen på ett sätt och en annan del på ett annat, liksom den ena stjärnan skiljer sig i klarhet från den andra, ehuru alla stjärnor lysa. Somliga predika i templen, andra kunna sjunga, och andra åter bära rökelsen, det är dock allt tjänster i samma kyrka. Somliga plöja fälten, andra bygga broar, andra tvätta kläder, andra undervisa barn, andra styra skepp och andra åter leda folket genom mörkret till ljuset, och det är allt arbete för det allmännas väl.

Vad kunde Guillaume (eller Wilhelm) Charlier göra?

Han var skulptör, en av Belgiens största konstnärer. I vit marmor högg han in sitt minne, i vit marmor mejslade han ut den döende kvinnan och hennes gråtande dotter. Själva stenen tyckes lida, den talar om människornas sorg och lidande i alla land och genom alla tider.

Sålunda hade gossens varma hjärta utvecklats till det rika hjärtat hos en man som

AKTIEBOLAGET SANNAVALS BRÖDFABRIK
LILJEHOLMEN

Riks Liljeh. 16.
Allm. tel. 33 38.

**RÅGBRÖD
SIKTBRÖD**

1915 års
KRIGSBRÖD
1/2 kg. 20 öre, 1/4 kg. 38 öre.
LIMPOR & SPISBRÖD.
A.-B. Sannadals Brödfabrik,
Liljeholmen.
Etabl. 1878.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter.

Utför alla slags beställningar av

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billigaste priser.

genom sin konst tjänade de övergivna och betryckta och som tolkade sin kärlek i mar-mor.

Jordens mest besvärliga flickunge tycktes Helen vara omkring år 1885. Hon slog ned saker, spillde ut sin mat och stjälpde möbler, som stodo i hennes väg; hon vände upp och ned på hela huset.

Men, stackars barn, vem kan klandra henne? Vid 19 månaders ålder hade hon gripits av en sjukdom, som beröfvade henne både syn, hörsel och talförmåga. En skicklig lärarinna anskaffades av de förtvivlade föräldrarna i förhoppning om att hon skulle kunna åstadkomma någon förbättring i deras hjälplösa lilla barns liv och öde.

Helen löd emellertid aldrig sin lärarinna, nekade att uppföra sig ordentligt vid bordet eller annorstädes och en gång läste hon in sin guvernant i ett av vindsrummen. Ehuru Helen varken kunde se, tala eller höra, så kunde hon känna. Hon tycktes också mycket road av att känna huru hennes fader reste en steg mot vindsfönstret för att hjälpa ut lärarinnan, ty Helen hade gömt rumsnyckeln.

Men lärarinnan hade ett underbart tålmod och det slags insikt och tankar som vi kalla geni. Allteftersom tiden gick lärde sig Helen goda seder, renlighet, ordning och att leende gå omkring i huset, som för henne alltid var mörkt och tyst. Hon lärde sig läsa genom att med fingrarna känna på de upphöjda bokstäverna (Braille-alfabetet) för blinda. Hon lärde sig att skriva och kunde sköta en skrivmaskin.

Hon lärde sig mycket om världen hon levde i, dess himmel och stjärnor, dess berg och skogar, dess floder, sjöar och hav, dess byar, städer och folk, dess civilisation och historia. Hon skrev böcker; en heter "Mitt livs historia" och en annan kallade hon "Murens sång". I denna historia, ett poem, talar hon om byggandets under, byggandet av murar, resandet av städer, skapandet av idéer.

Hon lever fortfarande (och må hon länge leva) i sitt fädernesland, Amerikas för-enta stater, och hon bor i samma hus som sin utmärkta lärarinna, som är känd under namnet Mrs Macey. Resande anse det som en ära att få besöka henne. En av hennes gäster var madame Maeterlinck, hustru till den kände författaren Maurice Maeterlinck.

I oktober 1913 råkade jag vara i staden Pittsburg, Pennsylvanien, där jag talade till amerikanska barn i ett stort institut. När jag gick därifrån med mina vänner mötte vi en ström av människor, som kommo från en annan sal i samma byggnad. De talade om ett föredrag som de hade hört Helen hålla. Ja, miss Helen Keller (så är hennes fulla namn) hade till och med lärt sig att tala högt, naturligtvis inte med någon större lätthet eller fullt klart, men bra nog för att göra sig förstörd.

Sälunda hade den besvärliga flickan utvecklat till en författarinna, en föreläserska, en medborgarinna, som vill tjäna sitt land och mänskligheten.

Jag är glad åt att kunna säga er, att Helen Keller är socialist.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Styrelseberättelse för St. Allm. Kvinnoklubb från 1 april 1915 till 1 april 1916.

Klubben har under det gångna året hållit 10 ord. möten, alla välbesökta. Å dessa möten ha följande föredrag hållits: fröken Anna Lindhagen: "Ett undertryckt folks liv"; hr Albert Forsell: "Livsmedelskommissionens arbete"; folkskollärare L. Wallerius: "Skolan och samhället"; fru Agda Östlund: "Från mina agitationsresor"; fröken Höök: "Helen Keller"; fröken Mathilda Widegren: "Fordexpeditionen".

Under april 1915 har klubben anordnat ett större protestmöte i dyrtidsfrågan med riksdagsman E. Palmstierna som talare.

Under den gångna vintern har klubben anordnat följande offentliga möten: diskussionsmöte över ämnet "Obemärkta mödrar": inledare doktor Alma Sundqvist; diskussionsmöte över ämnet "Barn, biografier och nöjesläsning", inledare fröken Marie Louise Gagner.

Gemensamt med Centralstyrelsen och Södra kvinnoklubben har anordnats ett upplysningsmöte; ämne: "Barnens ö", med folkskollärare Oskar Lundborg som talare.

Gemensamt med Centralstyrelsen, Soc.-Dem. Kv. Samorganisation och Södra kvinnoklubben har anordnats ett diskussionsmöte i frågan angående obligatoriska husmoderskurser, med fru Agda Östlund och fröken Gertrud Bergström som inledare.

Klubben beslöt på ordinarie aprilmötet att utgå ur Soc.-Dem. Kv. Samorg.

Klubben är — på inbjudan — med en ledamot representerad i styrelsen för "Stockholms stads yrkesskolor i husligt arbete".

På initiativ av fru Agda Östlund har inom klubben bildats en studiecirkel.

Klubbens medlemsantal utgjorde vid årets början 120. Under året ha utgått 15 medl. och ingått 19 medl., vadan medlemssiffran vid årets slut var 124.

Styrelsen har avhållit 9 ord. sammanträden, 3 extra samt 3 gemensamt med övriga soc.-dem. kvinnoföreningars styrelser.

Styrelsen har under året bestått av följande medl.: Anna Carlsson, ordf., Signe Andersson, v. ordf., Hulda Karlsson, kassörska, Anna Hansson, v. kassörska, Maja Sandler, sek., Elin Engström, v. sek., samt Elin Liljedahl, utan funktion. Maja Sandler, som avflyttat från Stockholm, ersattes den 1 sept. med Nora Sandell. I tur att avgå ur styrelsen äro: ordf., kassörskan, v. sek., varjämte Elin Liljedahl anhållit om utträde ur styrelsen.

Kamrater! När vi började det gångna arbetsåret var det under trycket av världskrigets fasor nära inpå våra gränser. När vi nu sluta året är i stort sett läget oförändrat. Inom landet har en alltjämt fortgående stegring å oundgängliga livsförnödenheter skjutit undan snart sagt alla andra intressen än de som gällt "brödet för dagen". Att klubbens möten, trots de bekymmersamma tiderna, varit välbesökta, är det oss en glädje att erinra om.

Må vi alla med förenade krafter hjälpas åt att under det kommande året göra vår klubb stabil inåt som utåt. Mätte ingen av oss förtrötts eller svika i kampen för rättvisa och för en ljusare och lyckligare tid! Till sist uttala vi ett tack till Eder alla för visat intresse under det gångna året.

Stockholm den 1 april 1916.

Styrelsen.

Ny klubb.

Norrälta: Fru Sofia Kristiansson, Granparken 48.

Ändringar till adresslistan.

Karlstad: Fru Lotten Johansson, Orrholmen.
Lidköping: Fröken Anna Svensson, adr.: Vennerholms affär.

Oxelösund: Fru Karin Nordström, Box 90.

K. E. Willebrand

BAGERI-, KONDITORI-
OCH

MEJERIAFFÄR

RIKS 114 29.

ALLM. 81 82.

rekommenderas

BIRKAGATAN 12,

KARLBERGSVÄGEN 86,

VÄSTMANNAGATAN 68,

GAMLA BROGATAN 25,

HANTVERKAREGATAN 30,

BERGSGATAN 3,

KUNGSOLMSGATAN 13.

Södra kvinnoklubben i Stockholm. — Utdrag ur årsberättelsen.

Klubben har under året avhållit 8 ord. sammanträden, där följande talare och ämnen förekommit: Fru Ruth Gustafson över sin agitationsresa i Norrland, fru Amanda Frösell över fredskongressen i Varberg, fröken Anna Lindhagen om det lidande folket i Belgien, herr Sigge Roos om kvinnornas ställning till antinykteristerna.

Klubben har även avhållit två offentliga möten med talare. Fröken Stael von Holstein: Ämne: Äktenskapslagstiftningen. Riksdagsman Ingvarsson: Ämne: Kvinnornas ställning sådan den är och sådan den borde vara.

Fem samkväm med föredrag, deklamation och uppläsning har klubben anordnat. Medverkande ha varit följande: Herr och fru Landelius, herr Einar Ljungberg, herr Björn Dalström samt herr Löwegren. Vid samkvämen har även serverats kaffe.

Klubben har genom styrelsen deltagit i anordnandet av två offentliga möten tillsammans med Centralstyrelsen, Samorganisationen och Norra kvinnoklubben. Det ena om "Barnens ö", talare skollärare Lundborg och det andra i frågan: Önska kvinnorna ett värnpliktsår?, talare fröken Gertrud Bergström och fru Agda Östlund.

Under året ha 5 nya medlemmar inskrivits och räknar klubben för närvarande 28 godkända medlemmar.

Styrelsen.

Kaffe

Kaffet är den dryck, som i nästan varje familj njutes flera gånger om dagen. Många tillreda ännu drycken av endast brända kaffe-bönor, som malas och kokas med vatten. — På senare tiden har man alltmer kommit från den gamla vanan att använda endast kaffebönor, enär man mer och mer blivit övertygad om dess skadliga inflytande på hälsan. Många millioner människor i hela världen använda nu i stället för bönkaffet en annan aromatisk kaffedryck: *Kathreiners Maltkaffe*. Detta finnes i bränt, omalet tillstånd att köpa hos varje handlande. Sedan Kathreiners Maltkaffe blivit malet, tillredes det på samma sätt som vänligt bönkaffe. Mycket omtyckt är också en blandning av hälften bönkaffe och hälften Kathreiners Maltkaffe, vilket giver en idealisk dryck.

**ALLMÄNNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

(FÅ I OCH MED DEN 1 JUNI 1914 I SAMARBETE
MED FÖRSÄKRING ANSTALTEN BRAGE)

meddelar

**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 50,000,000 kr.

Fonder:
Cirka 7 milj. kr.

ALLMÄNNA SPARBANKEN
i Stockholm.

Vasagatan 44, 1 tr.

Öppet kl. 1/2 10—3 och 6—8 e. m.

"Dygdens lön."

Det svåraste med att vara fattig är att man då måste vara så gränslöst dygdig — brukar en god vän till mig säga. Man måste förstås vara skrupulöst hederlig och minutöst sparsam, vidare arbetsam, hövlig, villig och ordentlig och vad de nu allt heta de många goda egenskaper man brukar räkna upp i jungfrubetyg. För den som är rik och lycklig kan det vara riktigt klädsamt med en smula själsväld, slarv, lättjefullhet eller hänsynslöshet — alltför dygdigt förmöget folk får så lätt ett ledsamt skimmer av egenrättfärdighet över sig — men det fordras absolut ett visst kapital för att man skall ha råd att hålla sig med skönhetsfläckar på karaktären. Och något som enligt nutidens fordringar är ett alldeles oeftergivligt krav på den mindre väl situerade, är att hans fosterlandskärlek skall vara brinnande som eld och fast som granit. När det talas om att kapitalet skulle emigrera, då inser var och en att det måste bero på att vi inte ha förstånd att sköta om det här i Sverige. Men när arbetslösa stenhuggare från Bohuslän och Blekinge fundera på att resa utomlands för att finna den brödföda de inte kunna få här hemma, då måste det vara något fel på deras fosterlandskärlek och dessutom måste de vara fasligt dumma, eftersom de låta narra sig av "samvetlösa utländska agenter", som termen visst lyder.

Det är tyvärr troligt att jag inte riktigt begriper de invecklade problem det här är fråga om, men så mycket vet jag att jag omöjligt kan känna någon nämnvärd indignation över de samvetlösa agenterna, som försöka skaffa sitt land arbetskraft där den

Arbetareringens Bank

Grundad 1883.

Stockholm.

Fondavdelningen: Förmedlar köp och försäljning av aktier.

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Kooperativa försäkringsanstalterna
bevilja försäkringar

FOLKET

(Av k. maj:t sanktionerad 11 dec. 1914.)
liv-försäkring

SAMARBETE

brand-försäkring
på bästa villkor. Ombud antagas.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmanliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiembefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-
månar.

behövs, och ännu mindre över de svenska arbetarna, som resa ut för att förtjäna det uppehälle de inte lyckats erhålla här hemma. Det är minsann inte små pretentioner man har på en fosterlandskärlek, som skall räcka till för att avvisa anbud på god arbetsförtjänst, när svälten kurrar i magen och man inte riktigt vet varifrån mor och barn skola få kaffe och bröd till i morgon. Men förmodligen resonerar man som så, att någonstans måste väl i herrans namn idealiteten finnas, och eftersom den i dessa företagardans glanstider inte tycks hålla till hos the upper ten, måste man väl antaga att den finns och kan dras växlar på någon annanstans.

I alla fall ser det bestämt litet grönköpingsaktigt ut att utgå från att alla som antaga erbjudna platser i främmande land äro stackars lurade dumbomar. Alla kvinnliga arbetstillfällen som erbjudas utifrån ha ju inte med vit slavhandel att skaffa, och en stor, stark karl, som inte kan få arbete här och reser till Tyskland för att under någon tid framåt dra nytta av de goda arbetstillfällena inom vissa branscher därute, behöver

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta fredagen i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.-förb exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

**Malmbergets soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

väl inte avgjort betraktas med samma föraktfulla medlidande som de stackars Brasiliëfararna, som råkade så illa ut. Det händer ju också att man, när några år ha gått, vid högtidliga tillfällen talar med aktning om utomlandssvenskar, som bidragit att göra det svenska namnet aktat och hedrat, som det då brukar heta. Och i varje fall lönar det sig nog inte i längden att bara skrocka: Titta inte dit, titta inte dit, det är bara falskhet och sken alltihop — helst när det gäller människor, som inte ha så många korn att hitta här hemma. Det lär väl till sist inte gå för mindre än att vi få försöka skaffa de arbetslösa svenskarna något arbete i Sverige, som de åtminstone något så när kunna leva på. Ty av bara fosterlandskärlek kan väl ändå inte ens den fattigaste leva.

(Ur D. N.)

Clementine.